

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра історичного краєзнавства

Плани семінарських занять з курсу
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
для студентів неісторичних спеціальностей

Львів – 2019

Затверджено кафедрою історичного краєзнавства ЛНУ ім. Івана Франка. Протокол №1 від 28 серпня 2019 р.

Уклали: д-р.іст.наук, проф. Голубко В.Є.
канд. іст.наук, доц. Середяк А.В.
канд. іст.наук, доц. Федик І.І.
канд. іст.наук, доц. Масик Р.В.
канд. іст.наук, доц.Мрака І. Б
канд. іст.наук, доц.Калиняк Л. Д.
канд. іст.наук, доц.Генега Р. Я.
канд. іст.наук, доц. Марискевич Т. Г.

Відповідальний за випуск – проф. .В. Голубко
Макет – І.Федик

Тема 1: Політична трансформація Київської Русі у другій половині XI – першій половині XIII століття

План

1. Правління Ярославичів. Початок роздробленості Русі. З'їзди руських князів наприкінці XI – на початку XII ст.
2. Відновлення єдності Київської держави за Володимира Мономаха та Мстислава Великого.
3. Причини розпаду Київської Русі та її значення у формуванні українських державницьких традицій.
4. Галицько-Волинська держава – продовжувач державницької традиції Київської Русі.
 - 4.1. Галицько-Волинська держава за правління Романа Мстиславича та Данила Романовича (1199–1264).
 - 4.2. Галицько-Волинська держава в останній третині XIII – першій половині XIV ст.

Повідомлення

1. Київська Русь в системі міжнародних відносин середньовічної Європи (X–XIII ст.)
2. Соціальна структура населення Київської Русі.
3. Військове мистецтво у Київській Русі.

Джерела та література

Літопис Руський (за Іпатіївським списком).-К.,1989.

Войтович Л.В. Князівські династії Східної Європи (кінець IX - початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. - Львів, 2000.

Войтович Л.В. Княжа доба на Русі: портрети еліти. - Біла Церква, 2006.

Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях.-Луцьк, 2000.

Грушевський М. Історія України-Руси.-Т.2.- К.,1992.

Давня історія України: У 2 кн. /П.Толочко (кер. авт. кол.), Д.Козак, С.Крижицький та ін. -К.,1995.

Довідник з історії України (А-Я)/ За ред. І.З. Підкови, Р.М. Шуста.- Львів,2001.

Дорошенко Д. Нарис історії України.-К.,1991.

Іванченко Р. Київська Русь: початки Української держави.-К.,1995.

Історія України /Кер. авт. кол. Ю.Зайцев.- Львів,1996.

Історія України в особах: IX-XVIII ст. – К., 1993.

Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. - Київ, 1996.

Котляр М.Ф. Як і чому настала роздробленість на Русі (XII-XIII ст.).- Київ,1998 //НАН України. Ін-т історії України. Історичні зошити.

Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України. Навчальний посібник.-К.,2006.

Полонська-Василенко Н. Історія України. - Т.1.-К.,1992.

Толочко П.П. Київська Русь. - Київ,1996.

Тема 2: Суспільно-політичний феномен українського козацтва

План

1. Вихід на історичну арену українського козацтва. Створення Запорізької Січі та її устрій.
2. Козацько-селянські повстання кін. XVI ст.: причини, перебіг, наслідки
3. Гетьманування Петра Конашевича-Сагайдачного та перетворення козацтва у провідну верству українського суспільства.
4. Козацько-селянські повстання 20-30-х років XVII ст. та їх вплив на кристалізацію національної свідомості українців.

Повідомлення

1. Козацьке військо у військових кампаніях Речі Посполитої та інших держав (друга половина XVI – перша половина XVII ст.)
2. Суд у запорізьких козаків
3. Військове мистецтво у запорізьких козаків

Джерела та література

Боплан Г. Опис України. - К.,1990.

Герасимчук В. Матеріали до історії козащини ХУІІ ст. - Львів,1994.

Меріме П. Українські козаки. Б.Хмельницький. - Львів,1992.

Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі.- К.,1993.

Володарі Гетьманської булави: Історичні портрети. - К.,1995.

Голобуцький В. Запорозьке козацтво.-К.,1994.

Грушевський М. Історія України-Руси.-Т.7.- К.,1995.

Дорошенко Д. Нарис історії України.-К.,1991.

Історія України в особах: Козаччина / Упоряд. і авт. передм. В.Горобець.- К.,2000.

Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. Історія Українського війська. - Львів,1992.

Наливайко Д. Козацька християнська республіка. - К.,1992.

Полонська-Василенко Н. Історія України. - Т.1.-К.,1992.

Українське козацтво. Мала енциклопедія / Кер. авт. колект. Ф.Г.Турченко.- К.2006.

Щербак В.О. Українське козацтво: Формування соціального стану. Друга половина XV- середина XVII ст. – К.,2000.

Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К.,1990-1991.

Козацтво XV–XXI ст. <http://www.cossackdom.com/>

Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Вид. 3-тє, перероблене та розширене: Київ: Критика, 2006.

Тема 3: Руїна та подолання її наслідків. Україна в добу гетьмана Івана Мазепи.

План

1. Гетьманство І. Виговського. Укладення Гадяцького договору. Загострення внутріполітичної боротьби.
2. Змагання старшинських угруповань за владу (60-80-ті рр. XVII ст.)
 - 2.1. Гетьманування Ю.Хмельницького і наростання деструктивних процесів в державі.
 - 2.2. Боротьба за об'єднання держави Війська Запорозького. Гетьманування П.Тетері, І.Брюховецького та П.Дорошенка.
3. Лівобережна Гетьманщина за Д.Многogrішного та І.Самойловича.
4. Мазепа І. – гетьман і меценат.
5. Антимосковський виступ і спроба відновлення державної незалежності Гетьманщини.

Джерела та література

Військові кампанії доби гетьмана Івана Мазепи в документах /Упорядник С.Павленко.- Київ, 2007.

Збірник козацьких літописів. - К.,2006.

Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації.

<http://izbornyk.org.ua/>

Борщак І. Мазепа. Орлик. Войнаровський. - Львів,1991.

Войтович Л. Українське козацтво //Л.Войтович, В.Голубко Історія війн і військового мистецтва: в 3-х т. – Т.2.Від професійної найманих армій до масових (мобілізаційних) армій (початок XVI ст. – початок XX ст. – Харків,20118. – С.120-223.

Володарі Гетьманської булави: Історичні портрети. - К.,1995.

Грушевський М. Історія України-Руси.-Т.10.- К.,1995.

Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVIII ст.: кордони, населення, право. - К., 1996.

Дорошенко Д. Нарис історії України.-К.,1991.

Наливайко Д. Козацька християнська республіка. - К.,1992.

Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба /ред. Л.Винар. - Нью-Йорк, Київ, Львів, Париж, Торонто,2001.

Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники.-К.,2004.

Павленко С. Загибель Батурина 2 листопада 1708 р.- К.,2007.

Січинський В. Чужинці про Україну.-Львів,1991.

Слюсаренко А. Г., Томенко М. В. Історія української конституції, 1993.

Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст..- К.,1994.

Таїрова-Яковлєва. Т.Г. Іван Мазепа. – Харків,2018.

Українське козацтво. Мала енциклопедія / Кер. авт. колект. Ф.Г.Турченко.- К.2006.

Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К.,1990.- Т.2.

Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Вид. 3-тє, перероблене та розширене: Київ: Критика, 2006. 584 с.

Тема 4: Інституційний розвиток та ідейні основи українського національного руху наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

План

1. Початки національного відродження на Наддніпрянській Україні. Національна ідея у історичних, етнографічних та літературних працях українських авторів кінця XVIII – початку XIX ст.
2. Кирило-Мефодіївське братство. Ідея української державності у рецепції Т.Шевченка.
3. Національне відродження на західноукраїнських землях у першій половині XIX ст.
 - 3.1. Реформи «освіченого абсолютизму» (Марії-Терези та Йосифа II) і їх вплив на західноукраїнське суспільство.
 - 3.2. «Руська трійця» та її роль у формуванні національної свідомості західних українців
 - 3.3. Революція 1848 р. на західноукраїнських землях та її наслідки.

Джерела та література

Історія Русів /переклад І. Драча. - К.,1991.

Костомаров М. Закон Божий: Книга буття українського народу.-К.,1991.

Вулф Л. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / Перекл. з англ. С. Біленький за участі Т. Цимбала; наук. ред. Т. Цимбал.- Київ, 2009.

Грабовський С., Ставрояні, Л.Шкляр. Нариси з історії українського державотворення.- К.,1995.

Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст. 2-е видання.- Київ, 2000.

Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856-1886).- К., 2006.

Гудь Б. Загибель Аркадії. Етносоціальні аспекти українсько-польських конфліктів XIX- першої половини XX століть. - Львів,2006.

Івашків В. Художня, літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша.- Львів,2009.

Історія Львова. У 3 т. /редкол. Я.Ісаєвич, М.Литвин, Ф.Стеблій.- Т.2.-Львів,2007.

Історія України /Керівник авт. кол. Ю.Зайцев. - Львів, 1996.Історія України: нове бачення: У 2 т. /Під ред. В.Смоля. - Київ,1995.- Т.1

Кондратюк К. Нариси історії українського національно-визвольного руху XIX ст..- Тернопіль,1993.

Нахлік Є. Доля - Los - Судьба: Шевченко і польські та російські романтики. - Львів, 2003.

Реєнт О. Україна в імперську добу. (XIX – початок XX ст..).- К., 2003.

Шашкевичіана. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження.- Львів,1993.

Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст.: Програмові і довідкові матеріали / Упорядники В.Ф.Шевченко та ін. - Київ,1993.

- Історія українських політичних партій: Хрестоматія-посібник. Кінець XIX ст. - 1917 р. – Ч.1 /Упорядник Корольов Б.І, Михальський І.С. – К., 2004.
- Заярнюк А. Ідіоми емансипації. «Визвольні» проєкти і галицьке село в середині XIX століття. - К., 2007.
- Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. - Івано-Франківськ, 1993.
- Присяжнюк Ю. П. Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини XIX - початку XX ст.- Черкаси, 2007.
- Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України. Навчальний посібник. - К.,2006.
- Райківський . Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. – Івано-Франківськ,2012.
- Реєнт О. Україна в імперську добу. (XIX – початок XX ст..)- К.,2003.
- Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті).- Львів, 2003.

Тема 5: Модернізація українського суспільства на поч. ХХ ст.

План

1. Виникнення українських політичних партій на Наддніпрянській Україні, їхні програмні цілі.
2. Українських національний рух в Галичині початку ХХ ст.: основні цілі та здобутки.
3. Україна в геополітичних планах провідних європейських держав напередодні Першої світової війни.
4. Вплив Першої світової війни на українську суспільно-політичну думку
5. Українські Січові Стрільці у боях Першої світової війни.

Повідомлення

1. Просвітницька діяльність Українських Січових Стрільців
2. Українська політична думка початку ХХ ст.: між автономізмом та самостійністю.

Джерела та література

- Україна в ХХ столітті. 1900-2000: Зб. док. і матеріалів. - Київ, 2000.
- Українські політичні партії кінця ХІХ – початку ХХ ст.: Програмові і довідкові матеріали / Упорядники В.Ф.Шевченко та ін. - Київ, 1993.
- Історія українських політичних партій: Хрестоматія-посібник. Кінець ХІХ ст. - 1917 р. – Ч.1 /Упорядник Корольов Б.І, Михальський І.С. – Київ, 2004.
- Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914-1920 роки). - Київ, 2007.
- Міхновський М.І. Самостійна Україна: Промова. - Київ, 2002. Україна в ХХ столітті. 1900-2000: Збірник документів і матеріалів. - Київ, 2000.
- Велика Війна 1914-1918 рр. і Україна. У двох книгах.- Київ, 2014.
- Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914-1923 рр. У 2 т. -Львів, 1998.-Т.1.
- Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст. 2-е видання.- Київ, 2000.
- Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. - Київ, 1993.
- Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. та ін. Історія українського війська. - Львів, 1992.
- Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. — Івано-Франківськ, 1993.
- Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців.- Тернопіль, 2005.
- Українська державність у ХХ столітті. Історико-політологічний аналіз /Дергачов (кер. авт. кол.).- К., 1996.
- Реєнт О. Україна в імперську добу. (ХІХ – початок ХХ ст..)- К., 2003.
- Цьолнер Е. Історія Австрії / Пер. з нім. Р. Дубасевич, Х. Назаркевич, А. Онишко, Н. Іваничук.- Львів, 2001.

Тема 6: Українська національна революція 1917-1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації

План

1. Західноукраїнська Народна Республіка.
 - 1.1. Підготовка і проведення Листопадового 1918 р. перевороту у Львові. Українсько-польська боротьба за Львів.
 - 1.2. Формування державних структур. Внутрішня політика уряду ЗУНР.
 - 1.3. Боротьба ЗУНР проти польської агресії.
2. УНР періоду Директорії.
 - 2.1. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР, її внутрішньополітичне і міжнародне становище.
 - 2.2. Збройна боротьба УНР проти російської агресії у 1919 р. (Друга радянсько-українська та українсько-білогвардійська війни)
3. Військово-політичне становище УНР наприкінці 1919 р.- початку 1920 р.
 - 3.1. Варшавський договір УНР з Польщею. Війна УНР і Польщі проти Радянської Росії.
 - 3.2. Здобутки та втрати Української революції 1917-1920 рр.

Практичні завдання і повідомлення

1. На основі тексту Конституції УНР 1918 р. охарактеризуйте повноваження вищого законодавчого органу УНР.
2. Назвіть основні положення проекту земельної реформи П. Скоропадського.
3. Реалізація Брестського договору УНР від 9 лютого 1918 р. в економічній сфері з Німеччиною та Австро-Угорщиною.
4. Порівняйте у чому подібність, а в чому відмінність між Варшавським 1920 р. і Ризьким 1921 р. договорами.
5. Зробіть порівняльний аналіз другої українсько-більшовицької війни (кінець 1918 – 1919 рр.) із російсько-українською війною 2014-2019 рр.). У чому подібність, а в чому відмінність.
6. Опишіть меморіальні пам'ятки ЗУНР у сучасному Львові.

Джерела та література

- Винниченко В.К. Відродження нації. У 3 ч. – Київ, 1990.
- Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918 – 1920: Документи і матеріали: У 2 т. – Київ, 2006.
- Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914-1920 роки). - Київ, 2007.
- Мазепа І. Україна в огні й бурі революції 1917-1921.- Київ, 2003.
- Невідомі Конституції України .-К., 1992.
- Петлюра С. Статті. Листи. Документи. - Т1.-Нью-Йорк, 1956; - Т.2.- Нью-Йорк, 1979; - Т.3.- Київ, 1999.
- Скоропадський П. Спогади. - Київ, Філядельфія, 1995.
- Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. – Київ, 1996-1997.
- Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914-1923 рр. У 2 т. - Львів, 1998.

- Верстюк В. Махновщина. - Київ, 1992.
- Голубко В. Армія Української Народної Республіки. Утворення та боротьба за державу 1917-1918.- Львів,1997.
- Голубко В. Українськ військо у Визвольних змаганнях 1918-1921 рр. //Голубко В.,Грицюк В., Кривизюк Л., Лтсенко. Історія війн і військового мистецтва: у 3-х т. Т.3. Від масових армій до відродження професійних армій (XX – початок ХХІ ст.). – Харків,2019. – С.189-267.
- Гудь Б. , Голубко В. Нелегка дорога до порозуміння. – Львів,1997.
- Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. – К., 1993.
- Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. - Львів, 1995.
- Литвин М.Р. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. - Львів,1998.
- Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. - Київ, 1993.
- Реєнт О. Павло Скоропадський. – К.,2003.
- Савченко В.А. Дванадцять воєн за Україну.- Харьков,2006.
- Сергійчук В. Симон Петлюра. – К.,2009.
- Слюсаренко А. Г., Томенко М. В. “Історія української конституції”. - К., 1993.
- Тинченко Я. Українські Збройні Сили березень 1917 р.- листопад 1918 р.-К.,2009.
- Шанковський Л. Українська Галицька Армія. Воєнно-історична студія. - Львів,1999.
- Якимович Б. Збройні Сили України. Нарис історії. - Львів,1996.

Тема 7: Національно-визвольний рух в Україні 20-х – 80-х рр. ХХ ст.: еволюція світоглядних концепцій, форм та методів діяльності

План

1. Західна Україна в міжвоєнний період
 - 1.1. Українські землі під владою Польщі.
 - 1.2. Українські землі в складі Румунії
 - 1.3. Українські землі в Чехословаччині. Карпатська Україна.
2. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)
 - 2.1. Радянізація Західної України (1939–1941 рр.)
 - 2.2. Рух опору в Україні в роки Другої світової війни.

Повідомлення

1. Голодомор 1932 – 1933 рр.: демографічні та соціально-психологічні наслідки.
2. Роман Шухевич – людина, політик, командувач УПА.

Джерела та література

- Голод 1921-1923 років на Україні: Зб. документів і матеріалів. - Київ, 1993.
- Документи і матеріали з історії Організації українських націоналістів. - Київ, 2004.
- Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? – К., 1994.
- Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. - Кн.1.- Львів, 1993; - Кн.2.- Львів, 1997; - Кн. 3.- Львів, 2002.
- Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932-1933 років в Україні в документах ГПУ-НКВД.- Київ, 2008.
- Степан Бандера у документах радянських органів державної безпеки (1939 - 1959) / Галуз. держ. архів Служби безпеки України; Галуз. держ. архів Служби зовнішньої розвідки України/ В.Сергійчук (заг. ред., вступ. ст., покажчики), І. Білоконь (упоряд.). — К.: ПП Сергійчук М. І., 2009.
- Сергійчук В.І. Десять буремних літ: західноукраїнські землі у 1944-1953 рр.: нові документи.- Київ, 1998.
- Баран В., Токарський В. Україна: західні землі: 1939-1941.- Львів, 2009.
- Вятрович В, Забілий Р., Дерев'яний І., Содоль П. Українська повстанська армія. Історія нескорених.- Львів, 2008.
- Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст. 2-е видання.- Київ, 2000.
- Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії. - Київ, 1993.
- Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80-х рр. // Сторінки історії України. - Львів, 1992.
- Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). - Київ, 1996.
- Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України. Навчальний посібник. - К., 2006.
- Мала енциклопедія етнології та етнодержавознавства.- К., 1996.
- Українська державність у ХХ столітті. Історико-політологічний аналіз /Дергачов (кер. авт. кол.).- К., 1996.
- Шаповал Ю. Україна 20-50-х років. - Київ, 1993.

Тема 8: Українське державотворення в умовах незалежності

План

1. Україна напередодні незалежності: суспільно-політична ситуація (1985–1991 рр.)
2. Відновлення незалежності України, формування державних структур.
 - 2.1. Перші кроки розбудови держави (1991–1994 рр.).
 - 2.2. Нові вектори управління, початок формування олігархічної системи.
3. Зміна влади як «криза наступності» (2004–2013 рр.)
 - 3.1. Президентство В.Ющенко. Спроби реформування політичної системи держави.
 - 3.2. Прихід до влади В.Януковича.
4. «Революція гідності» та її вплив на українське суспільство.
5. Втручання Росії у внутрішні справи України, початок російсько-української війни.
6. «Охлократизація» українського суспільства під впливом медіа – нові виклики та загрози.

Джерела та література

- Конституція України. – К. 1996.
- Майдан. Від першої особи.45 історій Революції гідності. – К.,2015.
- Усна історія російсько-української війни 2014-2016. Вип.2. –К.,2016.
- Гай-Нижник П.П. Росія проти України (1990-2016): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. – К.,2017.
- Економічний розвиток національного господарства України: особливості та моделі в умовах постіндустріального суспільства : монографія / О. В. Пирог ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013.
- Зовнішня політика України в умовах глобалізації 1991-2003. Анотована історична хроніка міжнародних відносин. /Відп.ред. С.В.Віднянський – К.,2004.
- Коріненко П.С.,Терещенко В.Д.,Бармак М.В. Курс лекцій з історії України у 4-х частинах.- Ч.4.- Тернопіль,2007.- 400 с.
- Кульчицький С. В. Помаранчева революція / Інститут історії України НАН України. — К.: Генеза, 2005.
- Литвин В.М. Україна на зламі тисячоліть (1991-2000рр.).- К.,2000.
- Литвин В. Україна – 2004. Події, документи, факти: В 3-х томах - К.,2005.
- Малик Я.Й., Вол Б.Д.,Занько Ю.С. Інтеграційні процеси на пострадянському просторі. - Львів,2007.
- Нариси з історії дипломатії України. – К.,2001.-736 с.
- Політична історія України ХХ ст. / Голова ред. колегії І.Ф.Курас: У 6-ти томах.- Т.6.-К.,2006.
- Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: наук.-метод. матеріали за заг. ред. Павла Полянського. - Київ : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015.
- Чура В. Руйнація компартійної влади на західноукраїнських землях наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ століття. -0 Львів,2013.
- Яневський Д. Хроніка „Помаранчевої” революції. - К.,2005.

